

VAKIFLARDA VERGİ UYGULAMASI

Doç. Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU

Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Gelirler Genel Müdürlüğü Daire Başkanı

I- Genel Olarak Vakıflar:

Vakıflar, kişilere ekonomik ve sosyal alanda yardım etmek, kamu hizmetlerinin bir çoğunun karşılıksız olarak halka götürülmesini sağlamak gibi amaçlarla kurulan gönüllü kuruluşlar olarak tanımlanabilir. Hukuki anlamda ise vakıf, oluşturulan bir tüzel kişilik bünyesinde bir malvarlığının belli bir amaca tahsis edilmesidir.

Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden önce oldukça hızlı bir çoğalma gösteren vakıflar, bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle duraklama dönemine girmiştir. Medeni Kanunda bazı değişiklikler yapılmasını öngören ve bazı konularda faaliyette bulunanlara belirli şartlarla vergi muafiyeti tanınmasını sağlayan 903 sayılı Kanunla bu duraklama dönemi sona ermiş ve vakıf kuruluşları yeniden hız kazanmıştır.

Yeni kurulan vakıflarla eskileri arasında anlayış yönünden pek fark görülmemektedir. Ancak, vergi muafiyeti tanınmasında şart olarak aranılması nedeniyle bu dönemde eğitim, sağlık ve kültür amaçlı vakıflarda kuruluş daha fazla olmuştur. Buna bilimsel araştırma ve geliştirme kurumları da eklenebilir.

Vakıflar, kamu hizmetlerinin görülmesi bakımından adeta Devletin yardımcılarıdır, Çünkü; Milletın bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini ve demokrasiyi korumak, toplumun huzur ve refahını sağlamak temel görevi olan Devlet; günden güne artan nüfus, çeşit ve miktar olarak artan ihtiyaçlar karşısında kamu hizmetlerinin tümünü zamanında karşılayamamaktadır. İşte bu boşluk kamu hizmetlerini amaç edinen vakıflarca doldurulmaktadır.

Vakıfların gördükleri kamu hizmetlerinin verimli ve düzenli olabilmesi bakımından, varolan mevzuatın daha da iyileştirilmesi, konuya beş yıllık kalkınma planlarında mutlaka yer verilmesinin sağlanması yönünde çaba gösterilmesi yararlı olacaktır.

II - Vakıfların Vergileme Rejimi;

Türk Vergi sisteminde tüzel kişiler, kazançları dolayısıyla kurumlar vergisi mükellefi olmaktadır. Ancak, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1'inci maddesinde verginin mükellefleri sayılırken vakıflara yer verilmemiştir. Aynı maddenin (D) bendinde ise vakıflara bağlı iktisadi işletmeler mükellefiyet kapsamına alınmışlardır.

Bu durumda, vakıflar tüzel kişilik olarak vergi mükellefi olmazlarken bunlara bağlı iktisadi

işletmeler kurumlar vergisinin mükellefidirler.

Tüzel kişilik olarak verginin mükellefi olmayan vakıfların, sahip oldukları gayrimenkullerin kiraya verilmesinden sağlanan gelirler üzerinden ödemeyi yapanlarca 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinin (A) fıkrasının 6/b bendi uyarınca yüzde 10 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir. Ancak, 903 sayılı Kanununun 4'üncü maddesi ile 5422 sayılı Kanununun 7'nci maddesinin 15'nci bendine dayanılarak Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca yayımlanan "Usul ve Esaslar"a göre Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflar için bu tevkifat uygulanmayacaktır.

Vakıfların bankalarda bulunan mevduatları için yürütülen faiz gelirleri üzerinden ise herhangi bir vergi tevkifatı yapılmayacaktır. Ancak, tam mükellef kurum olmamaları nedeniyle bu tevkifata muhatap olmayan vakıfların aynı bir iktisadi işletmesi var ise o takdirde bankalardaki mevduatlar için tahakkuk eden faizlerden de yüzde 10 oranında vergi tevkifatı yapılması zorunludur.

Bir vakfa Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınabilmesi için 903 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi gereğince vakfın; gelirlerinin en az % 80'ini nevi itibarıyla genel, özel ve katma bütçeli idareler bütçeleri içinde yer alan bir hizmet veya hizmetlerin yerine getirilmesini amaçlamak üzere tahsis edilmiş kurulacağı kabulü gerekmektedir. Bu ön şartın yanı sıra, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin 15 nci bendine dayanılarak 11.3.1987 gün ve 19397 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Usul ve Esaslar"la öngörülen şartların da gerçekleşmiş olması muafiyet için gerekli bulunmaktadır.

Bu yolla verilen muafiyet vakıf tüzel kişiliğine ait olup, vakfa bağlı iktisadi işletmeleri kapsamamaktadır. İktisadi işletmenin faaliyet konusunun bağlı olduğu vakfın resmi senedinde yazılı amaçlar arasında bulunması ve gelirinin de vakıf amaçlarına harcanması halinde ise bu iktisadi işletmeler de kurumlar vergisinden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, 5422 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin 7 ni bendi gereğince; ilim, fen ve güzel sanatlar ile tarım ve hayvancılığı öğretmek, yaymak, ıslah ve teşvik etmek, genel insan ve hayvan sağlığını korumak ve tedavi etmek, sosyal amaçlı faaliyetlerde bulunmak üzere işletilen müesseseler ile Hükümetin veya yetkili idare mercilerinin izni ile açılan mahalli, milli ya da milletlerarası mahiyetteki sergiler, fuarlar ve panayırlardan vakıflara ait olup sayılan amaçlar için işletildikleri ilgili bakanlıkların görüşü de alınarak Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca kabul edilenler de kurumlar vergisinden muafırlar.

Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıfların; eğitim, kültür ve sosyal amaçlara ilişkin faaliyetleriyle ilgili teslim ve hizmetleri de 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesiyle vergi dışı bırakılmıştır.

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin (b) bendiyle; vakıflara ait olup, herkesin faydalanması için; ilim, araştırma, kültür, sanat, sıhhat, eğitim, din, hayır, imar, spor gibi amaçlarla kurulan teşekküller vergiden muaf tutulmuştur. Anılan Kanununun 4 üncü maddesinin (k) bendinde de Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara kuruluşları sırasında ve daha sonra tahsis olunacak malların intikalinden vergi alınmayacağı hükme bağlanmıştır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda genel olarak vergi dışı bırakılan bina, arsa ve arazilerin yanı sıra 4 üncü maddenin (m) bendi ile de Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ait binalar, vakıf senedindeki amaca tahsis edilmek şartıyla emlak vergisinden muaf tutulmuştur.

Yine 492 sayılı Harçlar Kanununun 59 uncu maddesinin (b) bendinde; Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıfların, iktisap edecekleri gayrimenkullerin ve sair aynı hakların tescilleri, şerhi gerektiren işlemleriyle bu vakıflara ait tesislerin ve bu tesislerin sonradan iktisab edecekleri gayrimenkullerin ve sair aynı hakların tescilleri ve şerhi gerektiren işlemleriyle bunların terkinlerinden tapu kadastro harcı alınmaması öngörülmüştür.

2982 sayılı Kanunla da Türkiye'nin neresinde olursa olsun 1992 yılı sonuna kadar inşa edilecek faydalı alanı 150 m²'den küçük meskenler, Kanununun 2 nci maddesinde yazılı olan; veraset ve intikal vergisi, damga vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, emlak vergisi, harçlar, resimler ve Belediye Gelirleri Kanununa göre alınması gereken vergi, resim ve harçlardan muaf tutulmuş olup, bu muafiyetten bütün vakıflar da yararlanmaktadır. Ayrıca, aynı Kanununun 5 inci maddesi uyarınca, vakıfların; kalkınmada öncelikli yörelerde yapacakları yatırımlarla ilgili bütün işlemleri aynı vergi, resim ve harçlardan muaf tutulmuştur.

Vakıfların, bu Kanun uygulanması bakımından konut sayılan; dini hizmetlerin ifasına mahsus herkese açık ibadethane, okul, kütüphane, spor tesisi ve bunların müştemilatının inşasına ilişkin işlemleri de sayılan vergi, resim ve harçlardan muaf bulunmaktadır. Bu tür inşaatlarda 150 m² şartı aranılmamaktadır.

III- Vakıfların Vergilendirilmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar:

Daha önce de belirtildiği üzere, 903 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte vakıf kuruluşları hız kazanmıştır. Buna paralel olarak Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıf sayısı da artmıştır. Bu sayı halen 115 olup; çoğunluğunu eğitim, sağlık, bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerini amaç edinmiş vakıflar oluşturmaktadır. Ancak, uygulamada, vakıflara muafiyet verilirken veya muafiyet verildikten sonra bazı sorunlarla karşılaşmaktadır.

A- Muafiyet Verilmesi Sırasında:

1- Bazı vakıflar, kuruluşları sırasında veya kuruluş işlemlerinin tamamlanmasından hemen sonra muafiyet talebi ile Bakanlığımıza başvurumaktadırlar.

Kurumlar Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin 15 nci bendiyle verilen yetkiye dayanılarak Bakanlığımızca yayımlanan "Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar ile Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinde Bulunan Kurum ve Kuruluşlara Vergi Muafiyeti Tanınması ile İlgili Usul ve Esaslar"ın 1 nci maddesinin (e) bendinde, muafiyet verilebilmesi için vakfın, vergi muafiyeti talebinden önce, kurulduğu tarihi izleyen yılbaşından itibaren iki tam yıl faaliyette bulunması gerektiği belirlenmiştir.

Bu hükme rağmen, bazı vakıfların uygulamada, anılan iki yıllık süre dolmadan vergi muafiyeti talebinde buldukları gözlenmektedir. Oysa, bu sürenin tamamlanmasından sonra vakıfların başvuruda bulunmaları halinde, talepleri değerlendirilecektir.

2- Bazı vakıfların resmi senetlerinde, "Usul ve Esaslar"da öngörülen asgari malvarlığı tutarı ve gelir ile ilgili hükümlere uymadıkları görülmektedir. Oysa "Usul ve Esaslar"ın 1 nci maddesinin (a) bendi gereğince, bir vakfa vergi muafiyeti tanınabilmesi için resmi senette yazılı malvarlığının, hisse senetleri dışında en az 200.000.000.- lira, bağışlar dışındaki gelirin ise en az 20.000.000.- lira olması gerekmektedir. Aynı maddenin son fıkrasında; bu miktarların her yıl Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre o yıl için tespit edilmiş olan "Yeniden Değerleme Oranı" ile çarpılmak suretiyle yeniden tespit olunacağı ve izleyen yılda bu miktarların esas alınacağı öngörüldüğünden; muafiyet için aranan malvarlık tutarı her yıl artmaktadır.

Ancak, vakıfların müracaatlarında; bu tutarlara dikkat etmedikleri görülmekte; dolayısıyla idaremiz ve kendileri açısından zaman kaybına neden olmaktadır.

3- Resmi senette, kurulacak eğitim tesislerinde en az % 10 kapasitenin yetenekli, ancak; maddi imkândan yoksun öğrencilere, sağlık tesislerinde ise hizmetlerin ve yatak kapasitesinin en az % 10'unun maddi gücü olmayan hastalara tahsis edildiği hususuna yer verilmemektedir. Sözü edilen hüküm, "Usul ve Esaslar"ın 1 inci maddesinin (h) bendinde vergi muafiyeti verilmesi bakımından zorunlu bir şart olarak yer aldığından Vakıfların resmi senetlerinde buna da uymaları gerekmektedir.

4- 903 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde, vakıflarla ilgili tüzüğün 37 inci maddesinde ve "Usul ve Esaslar"ın 1 inci maddesinde belirtildiği üzere; vakıflara vergi muafiyeti tanınabilmesi için, vakfın; genel, özel ve katma bütçeli idareler bütçeleri içinde yer alan hizmet ve hizmetleri ifa etmeleri gerekmektedir. Yani, vakfın; amaçlarının ve faaliyetlerinin kamu yükünü azaltıcı nitelikte ve kamunun yararına açık olması gerekmektedir. Oysa, uygulamada; vakıfların bazen bu niteliklere sahip olmadıkları izlenmektedir. Özellikle, dernek tüzel kişiliğinden dönüşmek suretiyle oluşan vakıflarda bu durum daha belirgin bir hal almaktadır.

B- Muafiyet Verilmesinden Sonra:

1- "Usul ve Esaslar"ın 4 üncü maddesinin (a) bendine göre, vergi muafiyeti tanınan vakıfların tahmini bütçelerini uygulamadan önce Bakanlığımızın onayına sunmaları ve onaylanan bütçeyi aynen uygulamaları gerekmektedir. Ancak, bazı vakıfların, sözkonusu tahmini bütçelerini uygulama yılı başladıktan sonra onaya sundukları veya bu yükümlülüğü yerine getirmedikleri gözlenmektedir. Özellikle, vakfın iş ve işlemlerini yansıtan tahmini bütçelerin zamanında ve tam olarak gönderilmemesi vakfın faaliyetlerinin izlenmesini zorlaştırmakta ve bazı kuşklara neden olmaktadır.

2- Aynı şekilde, bir önceki paragrafta da belirtildiği üzere, vakıfların kesin bütçelerini, bilançolarını ve kâr-zarar cetvellerini de izleyen yılın ilk dört ayı içinde Bakanlığımıza göndermedikleri görülmektedir.

3- Vakıf amaçlarına yönelik olarak yapılacak yatırımlar için, bütçeden ayrılması öngörülen fon ile ilgili bilgiler de Bakanlığımıza gönderilmemektedir. Oysa, vergi muafiyeti tanınan vakıfların gelirlerinin tamamını veya bir kısmını belli projelerin gerçekleştirilmesi için bir fonda tutmaya başlamadan önce Maliye ve Gümrük Bakanlığının onayına sunulması ve Bakanlığımızca da kabul edilmesi gerekmektedir.

IV- Sonuç ve Öneriler:

Bugüne kadar Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınmış olan 115 vakfın; 41'i eğitim, 28'i sağlık, 4'ü eğitim-sağlık, 14'ü kültür, 17'si eğitim-kültür, 7'si sosyal, 4 tanesi de bilimsel araştırma ve geliştirme amaçlı olarak kurulan vakıflardandır.

Bu sayılara bakıldığında da görülmektedir ki, vergi muafiyeti tanınan vakıfların büyük bir çoğunluğunu, eğitim ve sağlık hizmetlerini amaç edinen vakıflar oluşturmaktadır. Bu durum, kamu aracılığı ile sunulan sağlık ve eğitim hizmetlerindeki eksikliği gidermesi bakımından oldukça olumlu bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğaldır ki, bu sonuçta; vakıflara vergi muafiyeti yoluyla sağlanan avantajların çok büyük payı olmuştur.

Ancak, bu olumlu gelişmeye rağmen, bazı vakıfların haksız ve yersiz olarak bu imkândan yararlanma çabası içinde oldukları da bilinen bir gerçektir. Böylesine anlamlı ve kutsal hizmetlerin gerçekleştirilmesinde tüm vakıfların kendine düşen görevi yerine getirmek zorunda oldukları açıktır.

Vakıfların vergi muafiyetinden yararlandırılması ve amaçlarına yönelik faaliyetlerini daha sağlıklı bir şekilde yürütmeleri açısından aşağıda sıralanan önerilerimizin uygulamaya konulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Vakıflara, ilk kuruluş sırasında hemen vergi muafiyeti verilmemesi,
- Vakıf faaliyetlerinin izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi bakımından ilk etapta vakıflara geçici muafiyet verilmesi,
- Amaçları arasında, eğitim, sağlık, bilimsel araştırma ve geliştirme konuları bulunan vakıflara vergi muafiyeti sağlanması,

- Vergi muafiyetinden yararlanmak isteyen vakıflara, ilgili resmi kurum ve kuruluşların gösterdiği yerlerde ve alanlarda faaliyette bulunması şartıyla muafiyet verilmesi,
- Kamu hizmeti veren ve kamuya açık olan vergiden muaf vakıfların, açıklık ilkesi gereği, tip bilançolarının yayımlanması,
- Vakıfların amaçlarına yönelik faaliyetlerini izlemek ve yol göstermek bakımından idari ve mali yönden periyodik olarak denetlenmesi,
- Vakıf mevzuatında ortaya çıkan boşlukları doldurmak ve sorunlara çözüm bulmak amacıyla ilgili kuruluşlar arasında gerekli koordinasyonun sağlanması,

Türk toplumunun sosyal ve ekonomik hayatında önemli yeri olan vakıfların, yukarıda sıraladığımız önerilere uygun olarak yeniden gözden geçirilmesi ve gerekli düzenlemelere gidilmesi halinde, gerçek işlevini başaracağı açıktır.

TARTIŞMA

BAŞKAN — Efendim, Sayın SAYGILIOĞLU'na bu güzel tebliğlerinden dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Vaktimizi 1 saat aşmış bulunuyoruz. Bu nedenle, 1'er dakika süre ile iki kişiye ancak söz verebileceğim.

Buyurun Sayın REİSOĞLU.

Dr. Kemal REİSOĞLU — Sayın Başkan, sayın misafirler, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, zatualinizin takdirine son derece hürmetim var; elbette bu işlerin bir düzen içinde yürütmesi ve sonuca sağlıklı bir şekilde ve zamanında varılması hepimizin müşterek kaygısıdır. Ancak, her birimiz bir köşeden kalktık geldik, "Lütfettiler, çağırdılar, emirleri başımızın üstüne" dedik, geldik. Dün bendeniz usul hakkında arz ettim, önemli konularda Sayın Başkanlarımız biraz müsamaha gösterirlerse; ki, bu uygulama böyle devam etti. Biraz da geciktiğimiz oldu. Bilmiyorum, biz adliyeden alıştık, ta geceyarılarına kadar kalmışızdır. O itibarla, bendeniz yakinen tanıdığım ve değerini son derece takdir ettiğim, Maliye Bakanlığımızın daire başkanı Sayın SAYGILIOĞLU'nu yakından tanıyorum, bildirisini de büyük bir istifade ile takip ettim. Ama, fikirlerinde anlayamadığımız noktalar var. Bunları, zatualinizin emirlerine uyarak kısaca arz etmeye çalışacağım.

BAŞKAN — Bir dakikalık süreniz var efendim, zaten kullandınız.

Dr. Kemal REİSOĞLU — Hayır Sayın Başkanım, biliyorsunuz bu girişti. Hocalarımız her kitabın bir girişini yazarlar. Nitekim, Sayın hocamızı sabahleyin çok güzel izahatları arasında, hakikaten o giriş, bizim daha iyi anlamamıza sebep oldu.

Efendim, kısaca arz edeyim. Devletçe bağış yapınca, bu bağışı cezalandırma sonucunu veren -nazari hiçbir şeyden bahsetmeyeceğim- konular var. Birincisi, bakınız, sayın hocalarımız, sizler yüksek öğretimin değerli üyelerisiniz. Yüksek öğretime, faraza gayrimenkullerden bağış yaparsanız... Yardım etmek istiyorum, veriyorum, tapusunu da intikal ettirdim. Bundan dolayı devlet size ceza ke-seirse nasıl olur bu? Nazirî kalıyor, arz etmeye mecburum hocam.

Efendim, diyor ki, -efendim artık emlak vergisi belediyelerin konusu; ama, vergi konusu olunca karşımıza Maliyeyi alıyoruz- "Sizin burası arazinizdi. Siz bunu üniversiteye bağışladınız, bu arsa oldu" Canım, ben bir değişiklik yapmadım, olduğu gibi verdim. Kaldı ki, YÖK Kanununda, hüküm var, okuyorum: 2547 sayılı Kanunun her maddesinin hükmünü bilirsiniz; ama bilmeyenler de öğren-

sin diye okuyacağım. 2547 sayılı Kanun, 2880 sayılı Kanunla değişmiş, 17.8.1983 tarihinde. (A) bendini okuyorum: "Yükseköğretim üst kuruluşları, yükseköğretim kurumları ve bunlara bağlı kuruluşlara yapılacak her türlü bağış ve vasiyetler, vergi, resim, damga resmi ve harçlardan muafır" Bu kadar da değil. 66 ncı maddesini okuyoruz, "Bu kanuna aykırı bütün hükümler mülga" Şimdi siz, artık bunun "Arazi idi arsa oldu" falan denecek tarafı var mı? Yok. Ama, diyeceksiniz ki, bu kazaf yoldarı halledilir. Doğru. Bendenizin bunu söylemesinin sebebi, iki gündür burada, bütün konuşmacıların üzeride ittifak ettiği, yeniden vakıf mevzuatının düzenlenmesi sırasında, vergi ile ilgili konuların da orada kodifiye edilmesi için arz ediyorum. Yoksa, arkadaşım ile ilgili değil. Bu konu üzerinde lehte, aleyhte bir sürü şeyler söylenebilir tabii. Birincisi bu. Görüyorsunuz Sayın Hocam, kısa kesdim.

İkincisi Sayın Hocam, değerli arkadaşım gayet etraflı bir şekilde açıklamada bulundu, vergi muafiyeti konusunu. Şimdi, adam denize düşmüş çırpınıyor. Simit atacağımıza, "İki gün bekle" diyorsunuz. Yani, kendini kurtarabilirsen simit atarım. "E, baba, ben gidiyorum burada, sen bana simit atmazsan ben canımı nasıl kurtaracağım?" Maliye Bakanlığımızda, çok değerli drijanlar var, hepsi çok muhterem, onda şüphe yok; ama oraya girince insan, kaptınıyor kendisini. Yoksa, değerli arkadaşım veya tanıdığım, çok hürmet ettiğim kimselere bir sözüm yok. Burada fikirleri serbestçe konuşacağız.

Hocam, özür dilerim, sadece başlıklara işaret edeceğim.

Şimdi, bu konuya gelince, arkadaşım işaret etti, 903 sayılı Kanun geldi 1967 yılında, hakikaten vakıflarda yeni bir ufuk açtı. Dedi ki, "Devlet -bu vakıflar kazanç gayesiyle kurulmuyor- eğer, "Ben sizden vergi almayacağım" derse; ne şekilde vergi almayacak? Gelirlerinizin yüzde 80'ini kamu hizmetine tahsis edin. Millî eğitime versin, okul yapsın, fakülte yapsın. Bütün gelirleri buralara tahsis etsin, tabii oradaki vakıfların da giderleri var. O da çıkacak işin içinden.

Hal böyle. Şimdi, 903 sayılı Kanuna göre yapılmış bir de tüzük var. Bu tüzüğün 37 ncı maddesinde diyor ki, "Doğrudan doğruya vakfın vergi muafiyeti tanınacaktır" Bunun şartları var, tekrar etmiyorum bunları. Ama, Maliye Vekâletimiz, Kurumlar Vergisi Kanunu'nda verdiği bir yetkiye müsteniden bir talimatname çıkarmış, "İki sene bekleyeceksin" diyor. İki sene yaşayabilirsen, hayatietini ispat edersen, o zaman ben sana vergi muafiyeti tanırım. Ama, Kanunda böyle bir şey yok. Bilmiyorum, ikide bir Anayasamızı falan söylüyoruz; ama, eğer hatırımda yanlış kalmadıysa, Anayasamızın 124 üncü maddesi, yönetmeliklerin kanun ve tüzüğe aykırı olamayacağını söylüyor. Şimdi, Maliye Vekâletimiz diyebilir mi ki, "Efendim ben bu yetkiyi kanundan aldım" Nereden, "Kurumlar Vergisi Kanunu"ndan" E, bizim tüzüğümüz havadan inmedi, o da kanuna göre çıkarıldı. Tüzüğe aykırı yönetmelik olmaz beyefendiler.

BİR DİNLEYİCİ — Yönetmelik değil beyefendi bu, esaslar.

Dr. Kemal REİSOĞLU — Yönetmelik, esaslar, neyse...

Yani, Maliye Vekâletinin bir düzenlemesi. Bunu da yapmak, tabii kazai yola gider, o yoldan halledilir. Demin de olduğu gibi, yapılacak düzenlemede bu hususların dikkate alınması için arz ettim.

Sayın Başkan, gözlerimin içine bakıyor ve ben de sözümü burada kesiyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Kemâl Bey.

Bir kişiye daha söz verebilirim, 1 dakikalık bir süre ile.

Ahmet BİLGİNŞOY — Efendim, bir hususu arz edeceğim. Bu vakıfların geleceği yönünden hakikaten çok önemli bir konu. Eğer, seminerden sonra bir toplantı yapılarak bu konunun görüşülmesi mümkün olursa iyi olur. Hakikaten, ipe un sermek konusu bu, vakıfların gelişmemesi yönünden. Günümüzün icaplarına vakıfların gelişmemesi yönünde ipe un sermektir bu. Bu konunun

gerekirse birkaç gün toplanarak tartışılması, görüşülmesi lazımdır. Çünkü, günün icaplarına göre vakıfların gelişmesi yönünden en büyük engeldir bu konu. Bunun mutlaka konuşulması ve halli lazımdır. Konu, vergi muafiyeti konusudur. Hatta ben diyorum ki, her vilayete bir eğitim vakfı kurulması hakkı tanınmalı. Varlıklı olan veyahut da arkası olan insanlar, mesala Malatya kuruyor bir eğitim vakfı, arkasından birçok vilayetler eğitim vakfı kuramıyor. Eğitim vakfının kurulması memleket için en iyi hizmet. İnsanların birbirine yaklaşması, birbiriyle kaynaşmasıyla memleketin birçok sosyal sorunlarının halledilmesi için lüzumludur. Memleketimizde, İstanbul'da 200 bin vakıf var diyoruz, şimdi kurulmuş 280 vakfı çok görüyoruz. Vakıfların artırılması memlekete en büyük hizmettir. Bu konuda gönüllü birçok insanlar var. Bu gönüllü insanların çalıştırılması için bazı teşvik tedbirlerinin mutlaka sağlanması lazımdır.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Sayın SAYGILIOĞLU, bu konuşmalar karşısında, söyleyeceğiniz bir şey var mı?

Doç. Dr. Nevzat SAYGILIOĞLU — Sayın Başkanım, teşekkür ederim. Ara verilecek sanıyorum, sayın konuklar uygun görürlerse, o arada ben kendilerine bilgi vermeye sorularını dinlemeye hazırım.

Ben özellikle şunu belirtmek isterim: Sayın REİSOĞLU çok yakinen tanıdığım, saygı duyduğum bir hukukçudur. Çok güzel ve veciz bir şekilde ifade ettiler, konu gerçekten olayın haklı olması ayrı. Tabii hukukçulara bunu söylemek bize düşmüyor. Sayın REİSOĞLU haklı; ama, hukuken olay yargının kararıyla herhalde değerlendirilecek.

Ben özellikle şunu belirtmek isterim: Vakıf kurucularının meseleye kendi seviyelerinden baktığı bir gerçek. 903 sayılı Kanun ve ilgili tüzükten sonra, özellikle 3239 sayılı Kanun değişikliğinden sonra, vakıflara bakan bir ilgili olarak söylüyorum, çığ gibi büyüyor. Vakıfların büyümesinden biz rahatsız değiliz. Bize çığ gibi talepler geliyor ve artıyor. Vakıfların sayısının artması, hizmetlerin de sayısının artmasıdır büyük sayılar kanununa göre; ama beraberinde birtakım şeylerin de gitmesi demektir. Ben müsaade ederseniz şöyle bir şey söyleyeyim: Sadece 115 vakfın, çok genel, çok kaba rakamlarını ifade edeyim. 1987 yılında 120 milyar, 1988 yılında yaklaşık 200 milyarlık bir gelirden bahsedebilirim ben size. Bu rakama, vergiden muaf olmayan rakamlar dahil değil. Bu rakamlar, bilançolardan toplanmış, fazla üzerinde işlem yapılmamış rakamlar. 1989'un sonuna geldik, herhalde sadece bu vakıflarda bu rakam 300 milyarı geçmiş olacak. 300 milyarlık bir fonun, vakıflar aracılığı ile kamu hizmetlerine yöneltilmesi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü ve diğer kamu kuruluşları tarafından bu hizmetin yürütülmesi tamamen siyasi taktirdir; ama, vakıfların çığ gibi büyümesinde temel faktör, altım çizerek söylüyorum, vergi avantajından kaynaklanmaktadır. Bu vergi avantajı da maalesef, bazan lokal hizmetlere yönelik olarak kullanılmak isteniyor. Bizim bütün kaygımız bu. Yoksa, Sayın REİSOĞLU'nun bu konuda gerçekten halisane, son derece ulvi bir çabası, bir gayreti var. Takdirle karşılıyoruz. Ama, gerçekten -REİSOĞLU'nu tenzih ederim, genel olarak söylüyorum- bu konuda bize lokal amaca yönelik olan, makro amacı olmayan, kamu hizmetini azaltmayan ve herkese açık olmayan vakıfların vergi muafiyeti talebiyle geldikleri, hatta çeşitli kanalları zorladıklarını müşahade ediyoruz. Bizim kaygımız burada.

Vakıfların eğitim, sağlık ve bilimsel araştırma geliştirme faaliyetleriyle sınırlandırılması, -muafiyet verilmesi açısından altını çiziyorum- sınırlandırılması derken, temel gayemiz bu. Sayın Genel Müdürümüz biraz evvel söyledi, sanırım dün aramızda konuşmamız sırasında da söylediler, dün herhalde vakıf gelirlerinin yüzde 1'i gibi bir öneri gelmiş vakfa katılma payı olarak. Bu 1 trilyon olsa, yüzde 1'i 10 milyar eder. Ama, sadece vergi avantajının 300 milyar olduğundan bahsediliyor. Dolayısıyla meseleye belki biraz maliyeciler olarak Hazine açısından bakıyoruz; ama, biraz da meseleye herhalde kamu yaran ve Hazine yaranı diye bir arada bakmamız yararlı olacaktır.

Tekrar saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın SAYGILIOĞLU.

Değerli Genel Müdürüm ve değerli dinleyiciler, bu sabahki birinci oturumda, Prof. Dr. Sayın ZAIM'in ve Sayın SAYGILIOĞLU'nun yaptığı açıklamalarda, vakıfların ileriye dönük olarak yapılacak mevzuat düzenlemesi ve vakıfların vergilendirilmeleriyle ilgili konular tartışıldı.

Vakit epeyce geçtiği için fazla izahata lüzum görmüyorum.

Bu bölümü kapatıyorum, teşekkür ederim.